

Демчишак Руслан Богданович

Концепція глобального переділу світу у теорії та практиці рашизму

УДК 327.7

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2026-2.26>

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Демчишак Руслан Богданович
кандидат політичних наук,
доцент кафедри політології
та міжнародних відносин
Національного університету «Львівська
політехніка»
вул. Степана Бандери, 12, Львів,
Україна
ORCID: 0000-0002-9499-7889

У статті здійснено аналіз теорії та практики рашизму на предмет зміни світопорядку та глобального перерозподілу сфер впливу.

Використано метод історизму для аналізу геополітичної динаміки міжнародної системи; порівняльний метод при дослідженні інструментів практичного втілення рашистським режимом рф ідей щодо переділу світу; системно-структурний аналіз для дослідження співвідношення сил основних центрів впливу у світі, а також геополітичної експансії рф по кожному із визначених напрямів та інструментів її реалізації. З'ясовано, що концепція глобального переділу світу виступає важливою складовою геополітичної стратегії рашизму. Сформульована передусім у праці А. Дугіна «Основи геополітики: геополітичне майбутнє Росії» (1997 р.) ця теорія виступає спробою російської неоімперської думки, що перебувала у стані певної кризи після розпаду СРСР, запропонувати варіанти геополітичного реваншу та ревізії міжнародного порядку. Реалізатором концепції геополітичної експансії росії по визначених у вище згаданій концепції трьох напрямках-«осях» – західній, східній і південній – став путінський режим сучасної рф.

Констатовано, що інструментами практичного втілення рашистським режимом ідей щодо переділу світу стали збройна агресія та військова інтервенція, гібридний вплив та «експорт нестабільності», створення альтернативних західним (атлантистським) міждержавних об'єднань.

Досліджено, що проявами геополітичної експансії рф на «західній осі» або європейському напрямку стали збройна агресія проти України, дестабілізація ситуації на Західних Балканах, різноманітні форми гібридного впливу на країни ЄС; на «східній осі» – «дружба проти США» з Китаєм (частково з Індією) та створення альтернативних міждержавних об'єднань, передусім Шанхайської організації співробітництва (ШОС); на «південній осі» – військова інтервенція у Сирії (2015 р.) та гібридний вплив на регіон Близького Сходу, двосторонні відносини з Іраном та певною мірою з Туреччиною як окремими центрами впливу з ціллю послаблення впливу Заходу та розвитку динаміки міжнародної системи у напрямі багатополлярності.

***Ключові слова:** рашизм, росія, неоімперіалізм, імперський реваншизм, геополітична експансія, російсько-українська війна, міжнародна система, Європейський Союз, Китай, Іран.*

Вступ. Початок повномасштабної фази російсько-української війни (2022 р.) став каталізатором докорінної трансформації системи міжнародних відносин, яка наразі набирає дедалі більш незворотного характеру. Невирішеність російсько-українського конфлікту, виникнення нового осередку напруги на Близькому Сході, особливо з початком війни США-Ізраїль проти Ірану, загострення суперечностей між США та країнами Європи щодо погляду на архітектуру безпеки та перспективи Північноатлантичного альянсу виразно демонструють ознаки кризи міжнародного права, глобального перерозподілу сфер впливу та становлення нових геополітичних реалій. Зазначений контекст актуалізує дослідження теоретичних засад концепції рашизму на предмет ідеї глобального переділу світу та її практичної реалізації у зовнішньополітичному курсі путінської росії.

Мета та завдання. Метою даної роботи виступає аналіз теорії та практики рашизму на предмет зміни світопорядку та глобального перерозподілу сфер впливу. До завдань роботи відносимо: з'ясування теоретичних підходів рашизму щодо ідеї переділу світу та потенційних напрямів геополітичної експансії; аналіз практики рашизму щодо

перерозподілу сфер впливу у світі по кожному із напрямів із урахуванням геополітичної динаміки; визначення інструментів практичного втілення рашистським режимом рф ідей щодо переділу світу та ефективності їх використання.

Методи дослідження. Нами було використано метод історизму для аналізу геополітичної динаміки міжнародної системи; порівняльний метод при дослідженні інструментів практичного втілення рашистським режимом рф ідей щодо переділу світу; системно-структурний аналіз для дослідження співвідношення сил основних центрів впливу у світі, а також геополітичної експансії рф по кожному із визначених напрямів та інструментів її реалізації.

Результати. Ідеологічним підґрунтям та концептуальною базою підходів сучасного рашизму до геополітики виступає праця Александра Дугіна «Основи геополітики: геополітичне майбутнє Росії», видана у 1997 р. Автор брав за основу базовий для теорії геополітики закон фундаментального дуалізму, відповідно до якого світовий геополітичний процес безперервно супроводжується протистоянням цивілізацій Суші (з авторитарними методами здійснення державної влади) та цивілізацій

Моря (з демократичними методами здійснення державної влади). Проявом цього протистояння у епоху біполярності стала «холодна війна» між СРСР і США. Попри перемогу цивілізацій Моря, стверджує А. Дугін, дія законів геополітики зробить відповідь Суші «неминучою» [2, с. 123].

Водночас, ідейний основоположник геополітики рашизму виходив із висловленого у 1904 р. твердження Гелфорда Макіндера, одного із засновників геополітики, який увів поняття Гартленду (серцевинної землі, глибинної території суші) – центральної частини Євразії, називаючи її «географічною віссю історії» [4, с. 20]. Саме Гартленд, за задумом Дугіна, повинен стати ядром нової євразійської імперії, створення якої стане так званою «відповіддю цивілізацій Суші». При чому, чи не єдиним об'єднуючим елементом нової геополітичної конструкції має стати ідея «спільного ворога» в особі цивілізацій Моря на чолі із США [2, с. 124].

Теоретик рашизму, конструюючи потенційну імперію, виділяв її західну, східну та південну осі. Західна вісь євразійської імперії за А. Дугіним: Москва-Берлін. На цьому векторі, попри союз з Німеччиною, визначався важливим контроль над регіоном центрально-східної Європи (саме східну Європу Г. Макіндер вважав «воротами до Гартленду»). Франція, за переконанням ідеолога рашизму, за певної міжнародної кон'юнктури теж може бути долученою до європейської частини євразійської імперії.

Східна вісь євразійської імперії: Москва-Токіо (тихоокеанська частина євразійської імперії). У цьому напрямі, за переконанням Дугіна, вибираючи між Японією та Китаєм, необхідно віддати перевагу першій з огляду на більшу прихильність останнього до цивілізації Моря (атлантистів), що виразно виявилось після розриву КНР із СРСР та наступних реформувань китайської політичної системи, здійсненої Ден Сяопіном. Також важливим у цьому паназійському проекті визначалося максимальне зближення між росією та Індією.

Південна вісь євразійської імперії: Москва-Тегеран (середньоазійська частина євразійської імперії). Кваліфікуючи політичні режими у Туреччині та Саудівській Аравії як проатлантичні, А. Дугін «південним полюсом» потенційної євразійської імперії визначає радикально антиамериканськи налаштований Іран. Іншим південним напрямом проголошується «панарабський сунітський проект» [2, с. 125–138].

Отож, резюмує теоретик рашизму, євразійська імперія має складатися як мінімум з чотирьох вторинних імперій: європейської, тихоокеанської, середньоазійської та «русской». Причому останній, з огляду на розташування у центральній частині Євразії, відводилося головне місце. Кожна із вторинних імперій мала бути своєрідною конфедера-

цією країн та народів із обмеженим суверенітетом [2, с. 140].

Сьогодні, спостерігаючи реалізацію на практиці ідеології рашизму, зокрема у сфері боротьби за переділ світу, здійснювану путіним, виразно помічаємо визначальний вплив ідей Дугіна. Безумовно ж, за період, що минув з моменту написання вище аналізованої праці до спроб повномасштабної реалізації її змістових принципів на практиці політичним режимом рф (майже чверть століття) геополітичні реалії на кожному із напрямів, або так званих «осей» потенційної євразійської імперії зазнали корекції. Аналіз спроб реалізації на практиці ідеї перерозподілу сфер впливу у світі буде здійснений дещо нище, а наразі кілька думок щодо змістової оцінки концепції Дугіна.

На перший погляд може видатися, що погляди Дугіна базуються на демонстрації геополітичної об'єктивності динаміки розвитку міжнародної системи до багатополярності чи як мінімум біполярності. Однак комплексний аналіз показує інше. По-перше, концепція А. Дугіна базується на запереченні фундаментального права націй на самовизначення, проголошуючи суверенітет та повноцінну міжнародну суб'єктність привілеєм лише кількох імперій. По-друге, ідея так званої особливої місії «русских» як ядра нової євразійської імперії неприховано демонструє наміри імперського реваншу та геополітичної експансії Москви.

Отож, насправді праця А. Дугіна «Основи геополітики: геополітичне майбутнє Росії» виступає спробою російської неоімперської думки, що перебувала у стані певної кризи після розпаду СРСР, запропонувати варіанти геополітичного реваншу та ревізії міжнародного порядку.

Із становленням та укріпленням у рф рашистського режиму концепція глобального переділу світу отримує спроби реалізації на практиці. У експертному середовищі початком переходу до практичної стадії реалізації ідеї глобального перерозподілу сфер впливу прийнято вважати промову путіна на міжнародній безпековій конференції у Мюнхені, виголошуючи яку, президент рф зацентрував увагу на неприйнятності «однополярної» моделі для сучасної міжнародної системи [5]. Сьогодні, на п'ятий рік російсько-української війни, дослідник має у своєму арсеналі уже достатньо фактів для аналізу практики рашизму щодо глобального переділу світу по кожній із визначених Дугіним «осей».

«Західна вісь». Важливість цього напрямку для нас продиктована на сам перед російською агресією, факт наявності якої виступає найбільш переконливим доказом спроб рашизму перейти до практичної стадії реалізації своєї концепції світопорядку. Геополітичні реалії на «західній осі» з часу написання праці Дугіна (1997 р.) до наших днів зазнали чи не найсуттєвішої корекції. Країни центрально-східної Європи у 1990-х рр. були окремим

регіоном між ЄС-НАТО і РФ (Україна балансувала між сферами впливу Москви і бажанням примкнути до цього регіону). У 2000-х роках ці країни, здійснивши так звану «втечу зі сходу на захід», стали членами європейської та євроатлантичної спільноти, доєднавшись, за взятою на озброєння рашизмом логікою Дугіна, до цивілізації Моря (атлантистів, очолюваних США).

Вище описані міжнародні реалії, а також контекст висловлювань Г. Макіндера щодо східної Європи як «воріт до Гартленду» максимально підвищили вагу геополітичного вибору нашої держави. Україна, яка щораз наполегливіше декларувала європейський та євроатлантичний шлях розвитку, стала позиціонуватися рашистською пропагандою «як інструмент Заходу по знищенню росії» [6, с. 253]. Вичерпавши можливості впливу на внутрішньополітичну ситуацію у нашій державі через свою «п'яту колону», рашистський режим у 2014 р. вдався до гібридної війни, і знову ж, розчарувавшись у її ефективності, у лютому 2022 р. розпочав повномасштабну війну проти України. Погоджуємося з думкою Павла Полянського, що в інтерпретації «Дугіна та його послідовників агресія проти України – це війна не стільки з Україною, скільки з глобалізмом, який той приписує атлантичним елітам» [3, с. 196].

Окрім збройної агресії, інструментами практичного втілення рашистським режимом РФ ідей щодо переділу світу, зокрема по «західній осі» або європейському напрямку, виступають гібридний вплив та «експорт» нестабільності. Окремо можна виділити субрегіони континенту, що не входять до ЄС чи НАТО. Зокрема, росія активно проводить політику дестабілізації на Західних Балканах, використовуючи своїх союзників – Сербію та частково Республіку Сербську як складову федерації Боснії та Герцоговини. Москва намагається підтримувати напруженість, використовуючи історичні, релігійні та культурні зв'язки для здійснення впливу та недопущення інтеграції пост югославських країн до західних структур.

Щодо європейського напрямку загалом, то, погоджуючись з авторами колективної монографії «Світова гібридна війна: український фронт», можемо стверджувати, що рашистські ідеї щодо переділу світу можуть бути наближені «за умов розколу НАТО та європейської дезинтеграції або за умов девальвації системи міжнародного права до стану безпорадності та недовіри міжнародних інституцій та норм» [7, с. 182].

До складових гібридного впливу на країни ЄС відносимо: енергетичний шантаж (намагання отримати від енергетичної залежності політичний дивіденд та запобігання диверсифікації енергоносіїв), фінансування радикальних сил та євроскептиків (підтримка лояльних до Кремля політичних партій та груп впливу), інформаційна війна та дезінформація (використання медіа-ресурсів та соціальних мереж для поширення фейків із рашистським

поглядом на світопорядок, а також втручання у політичні процеси європейських країн). Метою гібридних дій РФ щодо країн Європи виступає порушення єдності серед членів ЄС, дестабілізація внутрішньополітичної ситуації з ціллю дискредитації демократичних механізмів, та, звичайно ж, послаблення підтримки України. Щодо ефективності методів гібридного впливу, то варто констатувати, що в окремі періоди вони досягали часткового результату. Можна погодитися з авторами колективної монографії «Заборонити рашизм», що «Труднощі, з якими Європейський Союз запроваджує санкції проти Росії-агресора, засвідчують, що на цьому фронті росіяни досягли немалих успіхів, узалежнивши деякі європейські країни від поставок російського газу та нафти» [3, с.197].

Найбільш успішною серед усіх країн ЄС політика гібридного впливу виявилася щодо Угорщини. Незмінний з 2010 р. прем'єр-міністр держави (лідер політичної партії ФІДЕС) Віктор Орбан безперервно поглиблював стратегічне партнерство з росією, поширюючи російські дезінформаційні наративи, а з 2022 р. став відвертим критиком європейських зусиль щодо протидії російській агресії в Україні та прихильником російської «формули миру».

Однак, поразка провладної політичної сили на нещодавніх виборах в Угорщині (12 квітня 2026 р.) повинна мати наслідком, на одностайну думку експертів, корекцію зовнішньополітичного курсу держави. «З відходом Orbana Європа тепер має стати більш єдиною у своїй підтримці України та більш твердою у своїй опозиції до Росії. – стверджує Пітер Дікінсон, працівник американського аналітичного центру Атлантична рада. – Тим часом очікується, що новий уряд у Будапешті залишатиметься обережним щодо українських питань, але більше не гратиме роль посередника Путіна, зосередившись на відновленні своєї репутації у Брюсселі. Москва все ще має можливість розділяти та дестабілізувати Європу, але поразка Orbana позбавляє Росію важливого союзника» [10].

«Східна вісь». Геополітичні реалії на «східній осі» з 1997 р. теж зазнали певної корекції. З приходом до влади нового китайського лідера Сі Цзіньпіна (2013 р.) КНР проголосила курс на здобуття світового лідерства. Зовнішня політика країни стала продовженням у більш активній формі курсу попереднього керівництва щодо посилення позицій КНР як світової економічної потуги, але із щораз більшим акцентом на зростанні безпекового впливу Китаю у регіоні та у світі. Найглобальнішим інфраструктурним проектом Сі стала включена у 2017 р. до Конституції КНР ініціатива «Один пояс, один шлях», яку експерти потрактували як план створення синоцентричної міжнародної торговельної мережі. Характерною рисою відносин між КНР і США, попри жорстку економічну конкуренцію, стало змагання у військовій могутності [9, с. 279].

Очевидно, що за таких геополітичних розкладів КНР не можна вважати союзником атлантистів (на відміну від Японії), а отже, накреслена Дугіним «східна вісь» потенційної євразійської імперії (Москва-Токіо) у практиці реалізації рашизму набрала вигляду Москва-Пекін. Російсько-китайська співпраця, відповідно до декларацій, стала базуватися на ідеї противаги американській гегемонії та розбудови багатопольярного світу. Обидві сторони відкрито почали демонструвати курс на зміну світопорядку та переділ світу. На саміті в Пекіні в лютому 2022 р. президент Китаю Сі Цзіньпін і президент росії володимир путін проголосили «дружбу без обмежень» [9, с. 279].

Окрім двосторонніх відносин на основі «дружби проти США» з КНР, а у окремих питаннях також з Індією, потужним інструментом геополітичної експансії рашистського режиму по «східній осі» виступає створення альтернативних західним міждержавних об'єднань. Серед них, передусім, варто згадати Шанхайську організацію співробітництва (ШОС), створену у 2001 р. Країни засновники – КНР, росія, Казахстан, Киргистан, Таджикистан, Узбекистан. З часу, як реалізація перерозподілу сфер впливу у світі стала практикою путінського режиму рф, ШОС стала розростатися, зокрема у 2017 р. до неї доєдналися Індія і Пакистан, у 2023 р. Іран, а у 2024 р. – Білорусь. Окрім того, організація має країн-спостерігачів та партнерів по діалогу.

У останньому саміті ШОС, що відбувся 31 серпня-1 вересня 2025 р. у китайському місті Тяньцзін, взяли участь представники 26 країн та 10 міжнародних організацій, зокрема серед партнерів по діалогу були представлені Туреччина, Азербайджан, Вірменія, серед міжнародних організацій – керівники СНД, АСЕАН, ОДКБ, ЄАЕС. Саміт став майданчиком для обговорення «багатопольярного світового порядку», при цьому в підсумковій декларації учасники не згадали про війну росії проти України. Зустріч Сі та путіна стала центральною подією саміту [8]. На думку експертів саміт став своєрідним тріумфом Сі Цзіньпіна, який оцінив сучасні геополітичні реалії як «гарний час для Китаю позиціонувати себе як світову державу» [11].

Аналітика так званої «східної осі» євразійської імперії зобов'язує констатувати, що більш сильна міжнародна суб'єктність Китаю порівняно з росією виступає певним викликом ідеям Дугіна щодо російського месіанства та центральній ролі саме «русской» імперії.

«Південна вісь». Основною ревізією геополітичної ситуації на цьому векторі з часу видання праці Дугіна і до періоду реалізації її постулатів у практиці рашизму стала певна еволюція геополітичного позиціонування Туреччини. У 1990-х рр. ця країна у своїх зовнішньополітичних орієнтаціях керувалася передусім єдиною позицією північноатлантичної спільноти. Однак з початком епохи Реджепа

Тайіпа Ердогана (з 2014 р. – президент Туреччини, раніше – прем'єр-міністр) зовнішньополітичний курс держави починає визначатися доктриною «неоосманізму», спрямованою на посилення регіонального лідерства Туреччини та перетворення її на окремий центр сили у світі. Очевидно, що за такої корекції реалізатори доктрини рашизму перестали зараховувати країну до числа атлантистів (цивілізації Моря) і, попри факт перебування країни в НАТО, зачисляти її до кола своїх як мінімум ситуативних союзників.

Переконалим доказом цього, на нашу думку, виступає факт розв'язання тривалого конфлікту на Південному Кавказі. У вересні 2023 р. незнана Нагірно-Карабаська республіка оголосила про припинення свого існування, а її територія поверталася у склад Азербайджану – союзника Туреччини. Росія – союзник Вірменії – погодилася з таким варіантом розв'язання конфлікту, відкликавши свій військовий контингент з регіону [1, с. 133]. Ціль росії – посилюючи позиції Туреччини у регіоні віддалити її ще більше від цивілізації «атлантистів» (передусім незалежності від впливу США) та посилити позиціонування країни як окремого центру сили у світі, розвиваючи у такий спосіб динаміку міжнародної системи у напрямі багатопольярності.

Постійно підтримувана дієвість окресленої Дугіним осі Москва-Тегеран суттєво посилилася із початком російсько-української війни, а особливо її повномасштабної фази з лютого 2022 р. «Зміцнення партнерства з Іраном, – як слушно констатують представники близькосхідного аналітичного центру, – стало ключовим компонентом стратегії пошуку тісніших зв'язків з незахідними державами в умовах безпрецедентних санкцій з боку Заходу» [12]. На даний момент відносини росії та Ірану характеризуються як поглиблене стратегічне партнерство, спрямоване на протидію західному впливу (дружба проти Заходу). Між країнами доволі тісна військово-технічна співпраця: Іран постачає росії БПЛА (зокрема модернізовані «Шахеда») для атак на Україну, а рф передає Ірану розвіддані про військові об'єкти США на Близькому Сході.

Чи не найбільш виразним проявом геополітичної експансії росії у близькосхідному напрямі стала військова інтервенція у Сирії (2015 р.) з ціллю підтримки режиму Башара Асада. Союзником рф став Іран. Росія стала не «лише учасником бойових дій, але й суб'єктом міжнародних переговорів по врегулюванню сирійського конфлікту» [7, с.184]. Уперше з часів СРСР Москва продемонструвала активну (в тому числі військову) присутність у регіоні, який традиційно розглядався як зона протистояння інтересів глобальних гравців, що, безумовно ж, варто трактувати як прояв імперського реваншизму та реалізацію концепції рашизму щодо переділу світу.

Наплив сирійських біженців у Європу спровокував міграційну кризу (у 2015-2016 р. понад мільйон людей попросили притулку в ЄС), що викликало розкол у європейській спільноті щодо розподілу мігрантів та посилило позиції праворадикальних сил. Отож, своєю військовою інтервенцією у Сирію рашистський режим водночас вчинив тиск на ЄС, використовуючи такі інструменти експансії, як гібридний вплив та «експорт» нестабільності.

Падіння режиму Башара Асада в Сирії (8 грудня 2024 р.), втеча сирійського диктатора до росії, виведення російських та іранських військ з країни можемо потрактувати як послаблення присутності рф на Близькому Сході та певну поразку рашизму у реалізації планів геополітичної експансії на «південній осі».

Висновки. Отож, концепція глобального переділу світу виступає важливою складовою геополітичної стратегії рашизму. Сформульована передусім у праці А. Дугіна «Основи геополітики: геополітичне майбутнє Росії» (1997 р.) ця теорія виступає спробою російської неоімперської думки, що перебувала у стані певної кризи після розпаду СРСР, запропонувати варіанти геополітичного реваншу та ревізії міжнародного порядку. Реалізатором концепції геополітичної експансії росії по визначених у вище згаданій концепції трьох напрямках-«осях» – західній, східній і південній – став путінський режим сучасної рф.

Інструментами практичного втілення рашистським режимом ідей щодо переділу світу стали збройна агресія та військова інтервенція, гібридний вплив та «експорт нестабільності», створення альтернативних західним (атлантистським) міждержавних об'єднань. Проявами геополітичної експансії рф на «західній осі» або європейському напрямку стали збройна агресія проти України, дестабілізація ситуації на Західних Балканах, різноманітні форми гібридного впливу на країни ЄС; на «східній осі» – «дружба проти США» з Китаєм (частково з Індією) та створення альтернативних міждержавних об'єднань, передусім Шанхайської організації співробітництва (ШОС); на «південній осі» – військова інтервенція у Сирії (2015 р.) та гібридний вплив на регіон Близького Сходу, двосторонні відносини з Іраном та певною мірою з Туреччиною як окремими центрами впливу з ціллю послаблення впливу Заходу та розвитку динаміки міжнародної системи у напрямі багатополарності.

Трансформамійні процеси сучасної міжнародної системи, розбалансованої агресивною політикою рашистського режиму, потребують подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Демчишак Р.Б. Друга карабаська війна у контексті реалізації інтересів головних регіональних акторів. *Politicus: науковий журнал*. Одеса: Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. 2023. Вип. 5. С. 129–135.

2. Дугин А. Основы геополитики: геополитическое будущее России. 1997. 451 с. URL: <https://staff.tiame.uz/storage/users/480/books/cYEgSOreAs8uzsIN1eYdVWxMPRIhFLPRZCj91Mca.pdf>

3. Заборонити рашизм / В. Огнев'юк, В. Андрєєв, В. Брехуненко, М. Відейко, Б. Гуменюк, І. Гирич, Л. Масенко, Ю. Митрофаненко, В. Огризко, О. Палій, В. Піскун, П. Полянський, В. Сергійчук, П. Чернега; за заг. ред. В. Піскун. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2023. 252 с.

4. Макіндер Г. Географічна вісь історії. *Scribd*. URL: <https://ru.scribd.com/document/910735199/Гелфорд-Джон-Макіндер>

5. Мюнхен 2007: 15 років тому Путін почав світовий біполярний розлад. *Укрінформ*. 10.02.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3401293-munhen2007-15-rokiv-tomu-putin-pocav-svitovij-bipolarnij-rozlad.html>

6. Рущенко І. П. Ідеологія рашизму : монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. 276 с.

7. Світова гібридна війна: український фронт : [монографія] / Нац. ін-т стратег. дослідж.; за заг. ред. В. П. Горбуліна. Київ: [НІСД], 2017. 494 с.

8. Сі Цзіньпін демонструє на саміті ШОС власний сценарій світоустрою після війни. *РБК-Україна*. 01.09.2025. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/si-tszinpin-presentue-samiti-shos-vlasniy-1756708251.html>

9. Теорія та історія міжнародних відносин в особах: словник. Т. 2. Практики / [Л. О. Дорош, Р. Б. Демчишак, Ю. Я. Тишкун та ін.]. Львів : Видавництво РАСТР-7, 2025. 484 с.

10. Orbán's Hungarian election defeat: Good for Ukraine, bad for Russia. *Atlantic Council*. April 9. 2026. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/orbans-hungarian-election-defeat-good-for-ukraine-bad-for-russia/>

11. SCO summit in China: Who's attending, what's at stake amid Trump tariffs? *Aljazeera*. August 30. 2025. URL: <https://www.aljazeera.com/news/2025/8/30/sco-summit-in-china-whos-attending-whats-at-stake-amid-trump-tariffs-30-Aug-2025>

12. Strategic Transactionalism: The Iran-Russia Partnership. *Middle East Council on Global Affairs*. June 5. 2025. URL: <https://mecouncil.org/publication/strategic-transactionalism-the-iran-russia-partnership>

REFERENCES:

1. Demchyshak, R.B. (2023). Druha karabaska viina u konteksti realizatsii interesiv holovnykh rehionalnykh aktoriv [The Second Karabakh War in the Context of Realizing the Interests of the Main Regional Actors]. *Politicus: naukovyi zhurnal*. Odesa: Pivdenoukrainskyi natsionalnyi pedahohichniy universytet imeni K. D. Ushynskoho, 5, 129–135 [in Ukrainian].

2. Dugin, A. (1997). Osnovy geopolitiki: geopoliticheskoye budushcheye Rossii [Fundamentals of geopolitics. The geopolitical future of Russia] [in Russian] 450 p. URL: <https://staff.tiame.uz/storage/users/480/books/cYEgSOreAs8uzsIN1eYdVWxMPRIhFLPRZCj91Mca.pdf>

3. Piskun, V. (Ed). (2023). Zaboronyty rashyzm [To ban rashism] / V. Ohneviuk, V. Andrieiev, V. Brekhunencko,

M. Videiko, B. Humeniuk, I. Hyrych, L. Masenko, Yu. Mytrofanenko, V. Ohryzko, O. Palii, V. Piskun, P. Polianskyi, V. Serhiichuk, P. Cherneha. K. : Kyiv. un-t im. B. Hrinchenka., 252 s. [in Ukrainian].

4. Makinder, H. Heohrafichna vis istorii [Geographic axis of history]. *Scribd*. [in Ukrainian]. URL: <https://ru.scribd.com/document/910735199/Гелфорд-Джон-Макіндер>

5. Miunkhen 2007: 15 rokiv tomu Putin pochav svitoviy bipoliarniy rozlad (2022) [Munich 2007: 15 years ago, Putin started a global bipolar disorder]. *Ukrinform*. [in Ukrainian]. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3401293-munhen2007-15-rokiv-tomu-putin-pocav-svitovij-bipolarnij-rozlad.html>

6. Rushchenko, I. P. (2023). Ideolohiia rashyzmu. [Ideology of rashism]: monohrafiia . Kharkiv : KhNU imeni V. N. Karazina. 276 s. [in Ukrainian].

7. Horbulin, V. P. (Ed). (2017). Svitova hibrydna viina: ukrainskyi front. [Global Hybrid War: Ukrainian Front] : [monohrafiia] / Nats. in-t strateh. doslidzh. Kyiv : [NISD]. 494 p. [in Ukrainian].

8. Si Tszinpin demonstruie na samiti ShOS vlasnyi stsenarii svitoustroiu pislia viiny. (2025). [Xi Jinping

demonstrates his own scenario for the post-war world order at the SCO summit]. *RBK-Ukraina*. [in Ukrainian]. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/si-tszinpin-prezentue-samiti-shos-vlasniy-1756708251.html>

9. Teoriia ta istoriia mizhnarodnykh vidnosyn v osobakh (2025) [Theory and history of international relations in persons] : slovnyk. T. 2. Praktyky / [L. O. Dorosh, R. B. Demchyshak, Yu. Ya. Tyshkun ta in.]. Lviv : Vydavnytstvo RASTR-7. 484 s. [in Ukrainian].

10. Orbán's Hungarian election defeat: Good for Ukraine, bad for Russia (2026). *Atlantic council*. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/orbans-hungarian-election-defeat-good-for-ukraine-bad-for-russia/>

11. SCO summit in China: Who's attending, what's at stake amid Trump tariffs? (2025). *Aljazeera*. URL: <https://www.aljazeera.com/news/2025/8/30/sco-summit-in-china-whos-attending-whats-at-stake-amid-trump-tariffs> 30 Aug 2025

12. Strategic Transactionalism: The Iran-Russia Partnership (2025). *Middle East Council on Global Affairs*. URL: <https://mecouncil.org/publication/strategic-transactionalism-the-iran-russia-partnership>

The concept of global redistribution of the world in the theory and practice of rashism

Demchyshak Ruslan Bohdanovych

Ph.D. in Political Sciences,
Associate Professor
at the Department of Political
Science and International Relations
National University "Lviv Polytechnic"
Stepan Bandery str., 12, Lviv,
Ukraine
ORCID: 0000-0002-9499-7889

The article analyzes the theory and practice of racism in terms of changing the world order and global redistribution of spheres of influence.

The method of historicism is used to analyze the geopolitical dynamics of the international system; the comparative method is used to study the tools for the practical implementation of the racist regime of the Russian Federation of ideas regarding the redistribution of the world; system-structural analysis is used to study the balance of power of the main centres of influence in the world, as well as the geopolitical expansion of the Russian Federation in each of the specified directions and the tools for its implementation.

It is found that the concept of global redistribution of the world is an important component of the geopolitical strategy of racism. Formulated primarily in the work of A. Dugin "Fundamentals of Geopolitics: The Geopolitical Future of Russia" (1997), this theory is an attempt by Russian neo-imperial thought, which was in a state of a certain crisis after the collapse of the USSR, to offer options for geopolitical revenge and revision of the international order. The implementer of the concept of geopolitical expansion of Russia along the three directions-"axes" defined in the above-mentioned concept – Western, Eastern and Southern – was the Putin regime of the modern Russian Federation.

It was stated that the tools of practical implementation by the racist regime of ideas about the redivision of the world were armed aggression and military intervention, hybrid influence and "export of instability", the creation of alternative Western (Atlantic) interstate associations.

It has been studied that the manifestations of the geopolitical expansion of the Russian Federation on the "western axis" or the European direction were armed aggression against Ukraine, destabilization of the situation in the Western Balkans, various forms of hybrid influence on the EU countries; on the "eastern axis" – "friendship against the USA" with China (partly with India) and the creation of alternative intergovernmental associations, primarily the Shanghai Cooperation Organization (SCO); on the "southern axis" – military intervention in Syria (2015) and hybrid influence on the Middle East region, bilateral relations with Iran and to some extent with Turkey as separate centers of influence with the aim of weakening the influence of the West and developing the dynamics of the international system in the direction of multipolarity.

Key words: rashism, Russia, neo-imperialism, imperial revanchism, geopolitical expansion, Russian-Ukrainian war, international system, European Union, China, Iran.

Дата першого надходження статті до видання: 16.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 21.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 21.05.2026